

Горюшник спокую

Усі на світі діти — всі-всі, крім однісінького хлопчика, — нарешті виростають. Вони доволі рано дізнаються про те, що колись мають вирости. А Венді з'ясувала це ось як.

Їй виповнилося тоді два рочки. Одного разу вона гралася в садку і їй трапилася на очі красива квітка. Вона зірвала її й чимдуж побігла до мами. Певно, дівчинка цієї миті була такою чарівною, що аж її мама, пані Дарлінг, поклавши руку на серце, захоплено скрикнула:

— Ох, якби ти такою лишилася назавжди!

Оце й усе, що сказала мама. Проте з цього часу Венді напевно знала, що виросте. Зазвичай діти, коли їм виповнюється два роки, уже розуміють це.

Вони мешкали в будинку № 14, і до народження Венді її мама була тут головною. Це була надзвичайно красива, мрійлива, шляхетна жінка, із завжди загадково усміхненими вустами. Її навдивовижу загадково вдача нагадувала чарівну скриньку: розкриєш одну, а там друга, відімкнеш другу — гульк, а там третя... І скільки не відмикай, а завжди знайдеш ще одну. На її привітних устах, отам, у правому кутику, наче блукав ніжний цілунок — такий невловний, що Венді ніяк не могла його впіймати.

Тато, пан Дарлінг, ось як завоював пані

Дарлінг. Одного разу багато чоловіків, які були тоді ще хлопцями, враз усі як один закохалися в неї і вирішили одружитися з нею. Отож вони й помчали до неї наввипередки освідчуватись та просити її руки. Помчали всі, крім одного — пана Дарлінга. А він найняв візника й дістався до неї першим. Отак і дісталася вона йому — дісталася вся, крім отієї потаємної скриньки та невловного цілунок. Про скриньку він і не думав, а спробу здобути цілунок вчасно облишив. Венді гадала, що на той цілунок міг би претендувати хіба що Наполеон. Уявляю собі цю картину, як той марно пробував, пробував — та де там! — і ні з чим подався геть, сердито грюкнувши дверима.

Пан Дарлінг частенько хвалився перед Венді, що її матуся не тільки кохає, а й поважає його. Сам же він працював у банку й розумівся на таких речах, як акції та відсотки, хоча до пуття на цих речах, певно, не розуміється ніхто. Одначе тато нібито й справді тямив у цій справі й, бувало, казав: «Акції падають» або «Відсотки зростають» — і це з таким солідним виглядом, що будь-яка жінка почала б його шанувати.

І ось пані Дарлінг іде до шлюбу, вбрана в білу сукню.

Спершу вона ретельно й захоплено вела господарські розрахунки до найменших дрібниць — так, неначе то була якась цікава гра. Та незабаром її запал пригас і в рахунковій книзі замість чисел та списків з'явилися малюночки немовлят. Щоразу, коли вона бралася підбивати рахунки, раптом у книзі замість цифр вимальовувалися немовлята — певно, вона про щось здогадувалася.

Першою народилася Венді, за нею Джон, а відтак і Майкл.

Коли з'явилася на світ Венді, її батьки тижнів зо два сушили собі голову над тим, чи зможуть вони утримувати доньку, бо ж це ще один зайвий рот у сім'ї. Пан Дарлінг дуже любив дочку, та водночас вельми відповідально та серйозно ставився до життя. Отож він сидів на краєчку ліжка пані Дарлінг і, тримаючи її за руку, ретельно вираховував майбутні витрати під благальним поглядом своєї дружини. Вона ладна була ризикнути — будь що буде, однак її чоловік стояв на своєму. Його підхід вимагав олівця й аркуша паперу, та дружина щоразу збивала його своїми міркуваннями, тож він наново мусив усе починати спочатку:

— Люба, не перебивай, — просив він. — Отже, я маю один фунт сімнадцять шилінгів тут та ще два фунти і шість у конторі. Так... А якщо, скажімо, я не питиму кави на роботі, — це десять шилінгів. Разом виходить два-дев'ять-шість, та ще додати твої вісімнадцять і три, та мої п'ять на рахунок... Хто це там плаче?.. Та ще відняти сім... Люба, не збивай мене!.. І відняти той фунт, що ти позичила сусідові. Чого дитина плаче?.. Та ще відняти дитину... Ну знов ти мене збила! Скільки я там нарахував? Дев'ятсот дев'яносто сім? Одне слово, люба, чи зможемо ми прожити з дитиною на дев'ятсот дев'яносто сім фунтів на рік?

— Авжеж, зможемо, Джордже! — запевнила його дружина.

Пані Дарлінг дуже любила донечку, тому чоловік мусив за двох виявляти твердість характеру.

— Крім того, люба, не забувай, що дитина може ослабнути на свинку, — докинув він застережливо. — На свинку піде один фунт, якщо не більше, та на кір півтора, а там і краснуха де не візьметься та коклюш, — ото вже й купа грошей!

Точнісінько такими переживаннями — а може, ще й більшими — переймалися вони, коли з'явилися на світ Джон і Майкл. Та, незважаючи ні на що, їх усе-таки залишили в родині, і незабаром уже можна було спостерігати, як трійця дітлахів дріботить до дитячого садочка пані Фулсом у супроводі няньки.

Пані Дарлінг уважала, що в домі все має бути як слід, та й пан Дарлінг прагнув не відставати від людей, тому вони найняли няньку. А оскільки родина Дарлінгів жила настільки незаможливо, що й на молоко не вистачало грошей, то за няньку вони взяли собі собаку на прізвисько Нена породи ньюфаундленд. Нена не мала власної домівки, аж поки Дарлінги не взяли її на службу.

Правду кажучи, Нену завжди цікавили дітлахи. Дарлінги здибали її в Кенсингтонському парку, де Нена полюбляла зазирати в дитячі візочки, чим драгувала недбалих няньок, яких потім проводжала до самої домівки і скаржилась на них господарям.

Це була не нянька, а золото. Як дбайливо купала вона дітей, як підхоплювалася вночі на кожен їхній порух. Звісно ж, її будка стояла просто в дитячій кімнаті. Нена добре вміла розпізнавати кашель, який вимагає лікування, і кашель, не вартий уваги. Вона до останніх днів вірила в цілющу дію старовинних лікарських засобів, як-от листя ревеню, і зневажливо пирхала, чуючи новомодну балаканину про всіляких там мікробів. Було приємно споглядати, як вона вервечкою веде своїх вихованців до дитсадка, поважно ступаючи поруч, та коли хтось із дітей виступав із рядка, вона одразу підштовхувала його на місце. Коли Джон грав у футбол, нянька ніколи не забувала його светр і напровсяк брала в зуби парасольку.

У дитячому садку пані Фулсом була спеціальна кімната, де няньки очікували дітей. Няньки поважно сиділи на лавах, а Нена лежала на підлозі — це була одна-однісінька відмінність від решти. Няньки гордували нею як особою нижчого соціального стану, а вона зневажала їх за порожні теревені.

Нена сердилася, коли хтось із подруг пані Дарлінг заходив до дитячої. Та коли вже вони заходили, то нянька хутко стягала

з Майкла брудний слинявчик і натягала чистенький, облямований блакитною стрічкою, поправляла сукенку Венді та прилизувала неслухняну Джонову чупринку.

Певно, жодна у світі нянька не була такою дбайливою, як Нена. Пан Дарлінг добре це тямив, проте подеколи закрадалася думка: а що про це думають сусіди? Адже він посідав високе службове становище і мусив зважати на свою репутацію.

Була ще одна причина, через яку його непокоїла Нена: йому здавалося, що вона недостатньо захоплюється ним.

— Та вона просто обожнює тебе, Джордже, повір мені! — запевняла його пані Дарлінг, підморгуючи дітям, аби ті дужче годили таткові.

Часом у дитячій улаштували веселощі й танці, на які запрошували й Лізу, єдину служницю в домі (звісно, крім Нени). У своєму чепчику та довжелезній спідниці вона була схожа на ляльку, хоча, коли ставала до них на службу, присягалася, що їй уже більше десяти років. Які ж то були веселощі! А найдужче веселилася пані Дарлінг. Вона так кружляла й танцювала, що миготів лише прихований у правому кутику її вуст невловний цілунок. І якби тієї миті хтось зненацька підскочив до неї, то напевно здобув би його.

І ніде у усьому світі не було щасливішої родини... аж поки не з'явився Пітер Пен.

Про Пітера Пена пані Дарлінг уперше дізналася, коли прибирала в думках своїх дітлахів. Це такий звичай, який має кожна добра мама, — коли ввечері діти повкладаються і поснуть, зазирати в їхні думки і наводити там лад, складаючи все як слід, щоб на ранок усе було прибрано. Тож матусі треба порозкладати по місцях усе, що назбиралося за цілісінький день. Якби ви могли в той час не спати (хоча це, звісно, неможливо), то вам було б вельми цікаво піддивитися, як це робить ваша мама. Ця справа нагадує прибирання в шухлядках шафи. Мабуть, ви побачили б, як матуся, ставши коло вас навколішки, дбайливо бере щось у руки і милується якоюсь знахідкою, неначе дивуючись, звідки воно взялося у вашій голівці; виявляє щось приємне і не дуже; одну річ притуляє до своєї щоки, наче м'якеньке кошенятко, а іншу — ховає якнайдалі. А вранці, коли ви прокидаєтеся, усе лихе й недобре, усі образи, з чим ви засинали, уже лежать поскладані на самісінькому дні вашої голівки, а зверху пишляються найкращі думки, готові при першій же нагоді прислужитися вам.

Не знаю, чи бачили ви хоч коли-небудь схему людських думок. Лікарі іноді зображують частини тіла, і це доволі цікаво, однак спробували б вони зобразити те, що коїться в дитячій голівці. Адже там усе так переплутано, що й купи не тримається. Ген там якісь зигзагоподібні лінії, схожі на ті, що їх креслять на температурному листі на ліжку хворого. Чи то, може, стежки до таємничого острова? Бо ж Небувандія — це найчастіше острів, чарівний острів, із дивовижними строкатими барвами, з кораловими рифами, зі швидким вітрильником десь на обрії, з дикунами та нерозвіданими печерами з підземними річками. А ще там є гномики-кравчики, і принцеси, які до того ж мають шістьох старших братів, і майже розвалена хижка, і стара-престара бабця з гачкуватим носом. Та якби ж це й усе, то було б ще й нічого. Але ж на тій схемі ще треба позначити і перший день навчання у школі, і церкву, і батьків, і ставок, і рукоділля, і всілякі халепи, і покарання, і дієвідмінювання, і шоколадний пиріг, і три пенси, котрі тобі дадуть, якщо ти сам вирвеш собі зуба, і купу всього іншого. І хто його знає, чи все це частина того самого острова, чи становить окрему схему, яка прозирає крізь першу, однак в будь-якому разі все навдивовижу хитромудре, заплутане й рухливе.

Звісно, Небувандія у кожного своя — цілком відмінна від інших. Приміром, у Джона на острові була заплава, над якою літали фламінго, а він полював на них, тимчасом як у малого Майкла все уявлялося навпаки: був фламінго, над яким літали заплави. Джон жив на піщаному узбережжі в перекинутому човні, Майкловим житлом був вігвам, а Венді жила в курені зі зшитого листя. Джон там не мав друзів, до Майкла друзі навідувалися поночі, а другом Венді було вовченя, якого покинули батьки.

Однаке всі Небувандії чимось подібні між собою, і якщо їх вишикувати в шеренгу, то можна помітити в них багато спільних рис. До тих казкових берегів пристають у своїх човниках усі діти на світі. І я бував там колись, навіть досі мені подеколи вчувається шум хвилі, що б'є об берег, проте я вже ніколи не зможу пристати до того берега.

Серед усіх чарівних островів Небувандія — найкращий та наймісткіший. Він не широченний та просторий, щоб на ньому довго шукати пригод, а саме такий як треба. Коли на ньому цілий день гратися, спустившись туди між стільцями під скатертину, то там не так вже й цікаво. А от за кілька хвилин до сну він стає зовсім справжнім. Саме для цього й потрібні нічні світильники.

Вряди-годи, наводячи отак лад у дитячих голівках, пані Дарлінг натрапляла на речі, яких не могла розгадати, і найбільшою загадкою для неї стало ім'я Пітер. Пані Дарлінг не знала жодного Пітера, проте подеколи здибувала його в голівках Джона і Майкла, а у Венді це ім'я траплялося щокроку. Воно вирізнялося серед решти слів, бо було наведене жирніше, і коли матуся пильніше придивилася до нього, то виявила, що вигляд воно має доволі зухвалий.

— Авжеж, матусю, він таки трохи зухвалий, — визнала Венді, коли пані Дарлінг спитала про це.

— А хто ж він такий, моє сонечко?

— Ну, ти сама знаєш, це Пітер Пен.

Пані Дарлінг спершу нічого не втямила, а відтак, поринувши подумки у власне дитинство, вона таки пригадала Пітера Пена — про нього розповідали, ніби він живе у країні фей. Коли і пані Дарлінг вірила в нього, одначе тепер, коли вона вже доросла й заміжня, вона сумнівалася, що цей хлопчина взагалі існував.

— Але ж, донечко, він уже мав би вирости, — зауважила пані Дарлінг.

— Та ні, він не росте, — цілком упевнено сказала Венді. — Він точнісінько такий, як я.

Венді мала на увазі, що Пітер залишився малим хлопчиком і зовні, і душею. Вона це знала достеменно невідомо звідки — просто знала та й край.

Пані Дарлінг вирішила поговорити про це з чоловіком, а той лише посміхнувся — мовляв, це пусте.

— Ось побачиш, усе минеться, — запевнив він її. — Це Нена, певне, повбивала їм у голови якісь собачі фантазії. Не переймайся, люба.

Та де там — нічого не минулося, і невдовзі той зухвалець не на жарт стривожив пані Дарлінг.

Діти можуть потрапляти в такі неймовірні пригоди, та це їх зовсім не бентежить. Приміром, якось випадково — десь уже через тиждень після пригоди — діти раптом пригадують, як вони гуляли в лісі та гралися там зі своїм дідусем, який уже давно помер. Щось подібне сталося одного ранку, коли на підлозі дитячої кімнати хтозна-звідки з'явилося кілька листочків із дерева;

звісно ж, їх там не було, коли діти лягали спати. Пані Дарлінг саме роздумувала про те, звідки ж вони там узялися, коли раптом Венді зовсім безтурботно промовила, усміхаючись:

— Та певно, то знову той Пітер!

— Ти це про що, Венді?

— Він завжди такий нецеремонний — ніколи не витирає ніг! — зітхнула Венді, бо сама вона була страшенною чепурухою.

А потім так само незворушно й безтурботно розповіла, що Пітер подеколи приходиться у дитячу кімнату, сідає на її ліжечку в ногах і грає на сопілках. На жаль, вона ніколи не прокидалася, коли він з'являвся, а звідки все те знала — і сама не тямала, просто знала та й квит.

— Донечко, це все нісенітниця, бо до нашого будинку ніхто не може зайти, не постукавши.

— Я гадаю, він заходить до кімнати через вікно, — промовила Венді.

— Сонечко, та це ж третій поверх!

— А хіба листочки не під вікном лежали?

І справді, листочки знайшли коло вікна.

Пані Дарлінг не мала, що сказати. Бо ж, вочевидь, для Венді усе настільки звичайно і природно, що її просто так не переконаєш, наче це їй наснилося.

— Донечко, — раптом схопилася мама, — а чому ж ти мені раніше нічого не розповідала?

— Та я забула, — спокійнісінько кинула Венді, поспішаючи до сніданку.

Ну от, так і є: їй усе це просто наснилося! Одначе... Звідки ж узялися оті листочки?

Пані Дарлінг ретельно оглянула їх. Це було сухеньке листя, проте пані Дарлінг була впевнена: таких дерев тут, в Англії, немає. Вона зі свічкою в руках нишпорила навколішки по підлозі в дитячій, вишукуючи ще якісь сліди. Відтак застромила коцергу в камін і поскромачила в димарі, а тоді спустила мотузку з вікна аж додолу — на добрячі тридцять футів, — проте по ній так ніхто і не видряпався.

Та це точно Венді все наснилося!

Але нічого їй не наснилося, і це підтвердилося наступної ночі. Власне, саме з тієї ночі й почалися дивовижні пригоди.

Увечері всі троє дітей, як завжди, уже повклалися спати. У Нени саме випав вихідний, тож пані Дарлінг сама купала дітей, уклала спати, співаючи колискову, аж поки вони, тихенько пустивши її руку, не поринули в сонне царство.

Довкруг було так тихо й затишно, що пані Дарлінг лише по-сміхнулася своїм недавнім тривогам і спокійно сіла шити коло каміна.

Вона дещо шила Майклові — сорочку на день народження. Від каміна віяло теплом, а кімнату тьмяно осявали три світильники... Отож незабаром шитво упало на коліна пані Дарлінг, її голівка поволі схилилася і вона заснула. І ось любо поглянути на всіх чотирьох: ген там Венді з Майклом, тут Джон, а біля каміна — пані Дарлінг. Бракувало хіба що четвертого світильника.

Пані Дарлінг наснилося, що острів Небувандія підплив близько-близько і що той дивний хлопчина іде звідти до їхньої домівки. Її це не злякало, бо вона наче вже бачила його в очах багатьох жінок, які не мають дітей. Подейкують, що його мож-

на помітити і в очах декотрих матерів. У її сні хлопчисько ніби розірвав запону, яка оповивала Небувандію, і вона помітила, як Венді, Джон та Майкл зазирають туди крізь шпарину.

Сон та й сон — нічого особливого, проте в той час, коли пані Дарлінг спала, вікно в дитячій кімнаті гучно розчинилося і в дитячу кімнату зіскочив хлопчина. За ним залетів дивний світлячок — невеличкий, завбільшки як кулачок, і взявся гасати по кімнаті. Певне, саме той світлячок і розбудив пані Дарлінг.

Вона скрикнула, підхопилася і, побачивши хлопчика, одразу збагнула, що це і є Пітер Пен. Якби там був ще хтось — я або ви, — ми б конче помітили, що той хлопчик схожий на невлонний поцілунок у кутику її вуст. Пітер був вродливим хлопчиком, одягнутим у сухе листячко, склеєне деревною смолою. А найпримітніше було те, що в нього й досі були перлинні молочні зуби. Та коли Пітер побачив, що пані Дарлінг уже доросла, він заскреготав на неї отими перлінками.

